СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 102. Джерзі Сіті, Н. Дж., середа, 4-го травня 1938. No. 102. Jersey City, N. J., Wednesday, May 4, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

РУЗВЕЛТ НАТИСКАЄ НА УХВАЛЕННЯ ЗАКОНУ ПРО ГОДИНИ ПРАЦІ І ЗАПЛАТИ

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт, який тепер знаходиться далеко на морі, на вакаціях, довідавшися, що конгресовий комітет засобів відкинув законопроект про години праці і найнижчі заплати, вислав негайно листа до предсідниці комітету праці, пані Нортон, щоб вона поробила всі заходи здобути 218 голосів у конгресі, і в той спосіб піддати згаданий законопроект на наради проти волі комітету засобів. Сподіваються, що в той спосіб таки вдасться взяти законопроект під наради, але на перешкоді стоїть короткий час, бо конгресмени задумують незадовго розїздитись на літні ферії, а цей законопроєкт потребує довшого часу, щоб його передискутувати.

ПРОЄКТ ЛЯ ҐВАРДІЇ.

ВАШИНГТОН. — Посадник Ню Йорку Ля Ґвардія зізнавав перед конґресовим комітетом безробіття про теперішнє положення краю. Він піддавав гадку, щоб у федеральному конґресі створити спеціяльний комітет, який займавсяб справою бизнесового застою і щоб той комітет урядував навіть тоді, коли конґрес розїдеться на вакації. До того комітету входилиб члени інших комітетів, а саме: засобів, придбання, праці, хліборобства, міжстейтового руху, грошевого і банкового.

РОБІТНИЧІ ПРОВІДНИКИ ПРО ЗАСТІЙ.

ВАШИНГТОН. — Перед конґресовим комітетом безробіття зізнавали також, один по другім, два найголовніші провідники американського орґанізованого робітництва: Вилієм Ґрін і Джан Луїс. Ґрін сказав, що безробіття зросло за останній піврік з сімох і пів міліона до поверх одинацятьох міліонів. А Джан Луїс говорив, що нинішне безробіття досягає числа 14 міліонів осіб. Ґрін сказав: „Нинішне економічне положення переходить усякі наші побоювання. Ми перейшли весну, себто пору, в якій звичайно значно оживає бизнес, не запримітивши фактично якоїнебудь поправи. А Луїс сказав, що уряд не дотримав обіцянки занятися безробітними, й остеріг, що край котиться в економічний хаос.

НАГОРОДИ ПУЛІЦЕРА.

НЮ ЙОРК. — На цей рік дістали такі особи нагороду Пуліцера: Торнтон Вайлдер за драматичну штуку; Пол Бок за історичну працю; Артур Крок за журналістичну роботу; Джан Маркванд за повість; Марквис Джеймс і Обел Шепард за біоґрафію; Воґн Шумейкер за картун; Марія Затуренска за поезію. Нагороди роздав президент Колюмбійського університету, Ніколас Ботлер.

ЧЕСНИЙ УЧИНОК ЕМІҐРАНТА.

НЮАРК. — Німецький еміґрант Фред Гонер післав до скарбниці „Доблю Пі Ей" грошевий переказ на сто долярів і пояснення, що ті гроші він звертає за удержання, яке уряд йому дав у 1935 році. Він тоді був без роботи і без цента в кишені, а уряд заопікувався ним і впродовж пару місяців давав йому харч і дах над головою. Цікаве те, що Фред Гонер тепер також без роботи і при собі мав усього $112, коли вислав згадані гроші. Лишилось йому всього $12. Колиж його спитали, чому він тепер повертає ті гроші, то він відповів, що тому, що боїться, щоб не стратив їх. А він цілий час мріяв, щоб ті гроші повернути.

ЗБИРАЮТЬ ГРОШІ НА ДОБРОДІЙНІ ЦІЛИ.

НЮ ЙОРК. — У готелі Вальдорф Асторія зібралося 1,500 осіб з ріжних суспільних сфер, серед яких був Винтроп Рокефелер. Він сидів поруч з юнійним провідником Дубінським і всі вони нараджувалися, як зібрати в Ню Йорку суму десять міліонів долярів з призначенням на ріжні добродійні цілі.

МЕКСИКАНСЬКІ КАТОЛИКИ ПОМАГАЮТЬ УРЯДОВІ.

МЕКСИКО СИТІ. — Хоч мексиканський уряд є формально соціялістичний, то проте мексиканські католики рішили співпрацювати з ним у тих справах, які мають патріотичний підклад. Єпископи мексиканських дієцезій видали заклик до своїх вірних, щоб вони складали грошеві датки на допомогу урядові сплатити чужинцям за сконфісковані нафтові компанії. „Складання тих грошей", говориться в тому заклику, „буде вимовним доказом, що католицька доктрина є заохотою до виповнення громадянських обовязків і дає солідну основу правдивому патріотизмові".

УХВАЛЕННЯ ЗАКОНУ ПРАЦІ Й ЗАПЛАТИ В БРАЗИЛІЇ.

РІО ДЕ ЖАНЕЙРО. — Бразилійський уряд впровадив закон, на основі якого мають потворитися в ріжних стейтах Бразилії спеціяльні комісії, що будуть назначувати найвищу границю довготи праці і найнижчу границю заробітної плати.

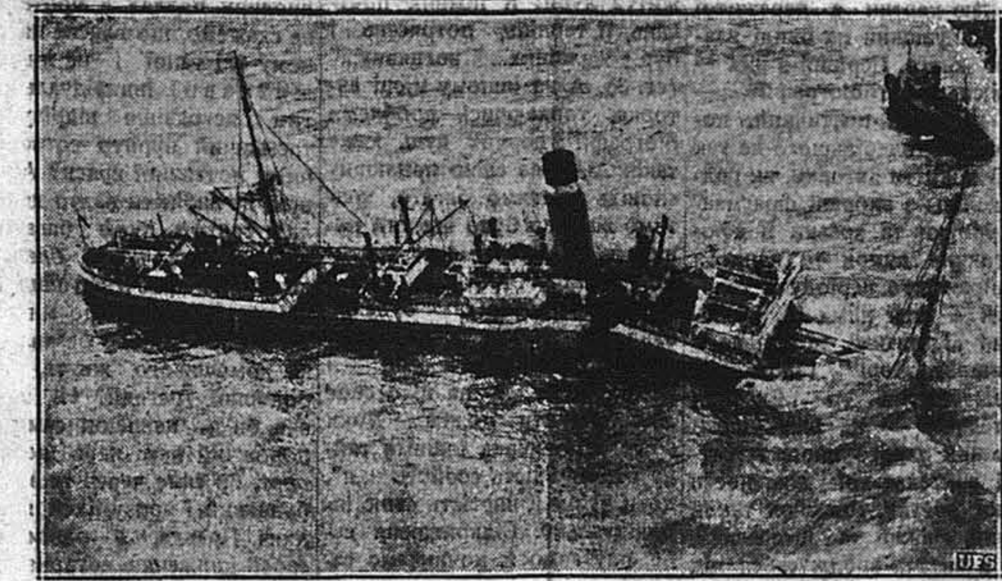

КОРАБЕЛЬ НА СКАЛІ.

Британійський вантажний корабель „Сити оф Сейлсбері", що віз на собі ладунок гадюк, малп і диких птиць для продажу звіринцям, наїхав при вїзді до Бостонського заливу на підводну скелю. Рятункові човни вирятували людей і звірята, а корабель розламався на скелі.

ПЕРЕЛЯКАНІ ТА СТЕРОРИЗОВАНІ МЕШКАНЦІ „РАЮ".

Советська влада змагає всякими способами відгородити населення СССР від закордону. Особливо знаменним обявом є те, що советські мешканці не приймають закордонної кореспонденції, зокрема з Польщі, бо побоюються небезпечних наслідків. З другої сторони, почта попросту не доручує листів до адресатів.

Від якогось часу завертає советська почта всі поручені листи з допиською: „Адресат невідомий", або „Адресат випровадився" і т. п. Звичайні листи пропадають без сліду.

„ДУБ НАПОЛЕОНА".

Воєвідський уряд Полісся признав памятковим і підлягаючим опіці права „Дуб Наполеона", що росте коло хутора Наталії з Куриґів Малосюшкової в селі Ходори, повіт Кобрин. Є переказ, що коло згаданого дуба сидів Наполеон підчас походу на Москву. Дуб має 4 м. обводу.

ГЕПБУРН НАЗВАВ ПРОПОВІДНИКІВ ГІПОКРИТАМИ.

Як тільки щоденники опублікували оповіщення, що Онтеріо узаконнить льотерію, більшість проповідників протестантських церков заатакувала в своїх церквах премієра і льотерію. У відповідь на це премієр Гепбурн натаврував їх гіпокритами (лицемірами), заявляючи, що він не дасть себе за ніс водити панам у чорних рясах. Дальше він заявив, що ніхто так не докучав йому впродовж року з білетами на ріжні виграшки й приватні льотерії по церквах, як самі проповідники. Але коли хто про ту справу згадає публично, то проповідники є першими, що таврують усіх тих, що бажають при помочі льотерії помогти шпиталям.

ПОЖЕЖА ВІД ІСКРИ ЛЬОКОМОТИВИ.

На ріці Стрипі згоріла деревляна підлога на залізній конструкції моста на просторі Нагірянки, пов. Бучач, по переїзді особового поїзду. Причиною пожежі було жевріюче вугілля, що випало з попільника льокомотиви проїжджаючого поїзду.

БУДЕ МІСЦЕ НА ПОСЕЛЕННЯ 225,000 НОВИХ ПОСЕЛЕНЦІВ.

Д-р Ф. А. Вайєт, професор ґрунту в албертійському університеті, заявив комісії Ровела, що впродовж наступних 25 літ знайдеться місце на поселення 225,000 осіб у чорноземім залісненім поясі та в парковім просторі між Келґарі і Форт Верміліон. Цей простір обіймає 100 міліонів акрів і тягнеться на схід до Саскачевану та надається на мішане господарство. На тім просторі буде можна оснувати 60,000 фарм. Поселення у наводнених землях південної Алберти ступнево дасться подвоїти. З наводнення користає там під теперішню хвилю від 4,000 до 5,000 фарм.

Відповідно до кінцевої заяви проф. д-ра Вайєта, дальше поселення у південно-західній частині провінції, що є звісна як посушна околиця, буде неможливе.

ТЯЖКО ПОКАЛІЧЕНИЙ У БІЙЦІ.

Микола Біленький, 46-літній мешканець Келґарі (Канада), ветеран світової війни, лежить тяжко покалічений у живіт у келґарськім військовім шпиталі. До бійки прийшло з причини якоїсь сварки на політичнім тлі. Поліція заарештувала Миколу Будза.

СМЕРТЬ НА ДНІ КРИНИЦІ.

В Гулині, повіт Бучач, П. Лесюк і Д. Будзинський копали криницю в городі П. Рущака. У хвилині, коли Рущак був на дні 17 м. глибокої криниці, згадані робітники намагалися виймити камінь з землі, ваги 20 кг., на глибині криниці 11 м. Камінь виховзнувся їм з рук і вбив Рущака.

ПРИКОРДОННА СМУГА НА ВОЛИНІ.

Рішенням волинського воєводи включили рівенський, здолбунівський, костопільський, сарненський і кремянецький повіт до прикордонної смуги. З цих приписів — згідно з розпорядком волинського воєводи — вилучили обєкти, приналежні до Банку Краєвого Господарства, Банку Рольного, Банку Польського й Кремянецького Ліцею.

ЯК СОБІ ЦЕ ЛЕГКО УЯВЛЯЄ КСЬОНДЗ МИОДОНЬСКІ!

„Єднеґо Христуса мами", говорив підчас зїзду „Шляхти Заґродової" в Станиславові ксьондз-декан Мйодоньскі — „і не може так биць, же для єдних родзі сєн Он о 13 дні пузьней, ніж для другіх"! У звідомленні зо зїзду в часописі „Польска Збройна", ч. 104, сказано, що ці слова викликали поміж зібраними 400 делеґатами „великий ентузіязм". Згаданий зїзд ухвалив домагатися м. і. польських церков і польських шкіл для „шляхотських сіл", а також рішили вислати меморіял до Риму „в оброне пшед шкальованєм в церкві полякуф-ґрекокатолікуф".

СТРАШНА ПІМСТА.

Іван Тесличка, сторож лісу в ґрафа Желенського в Шаланках (Закарпаття), зловив парубка Ивана Козуба на крадіжі дров у лісі. Тесличка заскаржив Козуба до суду. 3. квітня, в неділю, Козуб висповідався й запричащався. В церкві був і Тесличка. Як із церкви вийшли, Козуб ударив Тесличку каменем, а потім узяв оловянку й розбив йому череп та лишив його серед дороги. Люди, які там стояли, кричали й питалися, чи ще живе. На це Козуб вернувся й кілька разів пробив Тесличку ножем. Тесличка зараз же на місці помер. Лишив по собі вдову й троє дітей. Другий сторож лісу зрікся зо страху служби. Убивника арештували. Буде його судити військовий суд тому, що він узятий до війська.

ХТО ТАК ВИХОВУЄ: ШКОЛА, ЧИ БАТЬКИ?

Малі діти у віці від 5—8 літ бавилися коло води, пускаючи човен по калабанці. На човні повісили між іншим жовтоблакитний прапорчик з паперу. Саме тоді надійшло 6—8 учеників з 2-гої та 3-тої ґімназійної кляси і по короткій нараді один з них хопив за камінюку та кинув ним на малу дитину. Камінь ударив дитину в ногу і вона з плачем побігла до хати, а ґімназійні ученики по „геройськи" втекли чимшвидше. Хто їх цього вчить: школа, чи дім? Не слід забувати, що це були сини равських інтеліґентів.

„УКРАЇНСЬКИЙ ГОРОД" СХВИЛЮВАВ ЦІЛИЙ КРАЙ

ЛЬВІВ. — Ціла українська суспільність, по селах і містах, цілковито схвильована вісткою про те, що польська влада забирає Площу Сокола-Батька. Спершу ніхто не хотів вірити, щоб таке було можливе. Думали, що це якийсь нетактовний жарт з першого квітня. А коли вістка показалася правдивою, пішли, як пише „Діло", ріжні „татарські слухи" про цю справу. Зачато обвинувачувати наш провід, що завчасу не повідомив загал про цю справу. Та тимчасом справа мається так, що про це рішучо ніхто не мав найменшого поняття, бо й ніхто не припускав, щоби Польща відважилася поповнити таке безправство.

До рівноваги й боротьби!

Преса підкреслює, що тепер така хвиля, що треба скупчення всіх наших сил, щоб таки не допустити до вивласнення „Українського Городу". Треба обєднаної постави цілого краю. Бо тільки таким чином буде можна виграти в тій боротьбі.

ПОРОЗУМІННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ.

ЛЬВІВ. — „Діло" (ч. 86) подає комунікат частини української преси, в якім та преса заявляє, що в „обличчі сучасного дуже тяжкого положення української нації внутрі і назовні доконче треба скріпити передівсім здорову громадянську опінію". І тому представники ріжних ґазет, хоч належать до ріжних ідеольоґічних чи політичних течій і ґруп, постановили дати почин до взаємної співпраці в обороні загроженого здоровля й існування української нації. Між іншим рішено „устійнити засади льояльної пресової полеміки ріжних ідеольоґічних і політичних течій та ґруп внутрі української нації й триматися тих засад, не припиняючи своєї боротьби за ідеї, ідеали й засади публичного життя". Дали на це згоду такі часописи: Батьківщина, Вогні, Громадський Голос, Діло, Жінка, Жіночий Голос, Мета, Нова Зоря, Правда, Робітничий Голос, Український Бескид, Українські Вісти. Комунікат каже, що до цього порозуміння можуть бути приняті також інші орґани української національної преси.

„БУТИ — НЕ БУТИ".

ЛЬВІВ. — Буковинський кореспондент „Діла" (ч. 85) подає жахливі відомості про українське життя в Румунії. Українська Національна Партія розвязана. Нема ніякої іншої української загально народньої орґанізації. Нема ніяких українських шкіл — ні приватних, ні державних. Залишилися ще тільки тут і там незакриті ще „Народні Доми", але й вони не можуть проявляти ніякої діяльности. Прийшов час, коли треба ставити питання: бути українській нації в Румунії, чи не бути? Кореспондент дораджує братися за відродження українського життя на доцільній просвітньо-економічній площині.

З РЕЛІҐІЙНОЇ БОРОТЬБИ.

ЛЬВІВ. — „Діло" повідомляє про присуд, що запав у Галичі за вбивство дослідника св. Письма, Юрка Кукури в Тумирі. На вязничні кари засуджено 27 осіб. Переслухані дослідники св. Письма, пише „Діло", це були в більшості римо-католики, які формально з римо-католицької церкви не виступили, а старались поширити секту між греко-католиками. Свідки, що зізнавали проти них, казали, що вони допускались ріжних богохульств і тому було обурення проти них і тому виступав проти них о. Я. Дерлиця, якого суд також засудив на 1 рік вязниці, але з припиненням кари.

УКРАЇНА РОЗВЕСЕЛЮЄ.

МОСКВА. — Гаролд Дені, кореспондент часопису „Ди Ню Йорк Таймс", згадує про те, як Москва веселилася по першотравневім святі. Пише, як то по вулицях співали українські пісні ґрупи в українських строях і як танцювали, щоб розвеселити чужинців, що приїхали з чужих країв оглядати Москву.

ЧЕРЕЗ ДУНАЙ З УКРАЇНОЮ.

ЛОНДОН. — Американський кореспондент застановляється над дальшими плянами Гітлера. І пише, що Гітлер буде старатися за всяку ціну опанувати цілий Дунай, щоб мати вільний доступ до Чорного моря. А діставшись до Чорного моря, буде йому легко навязати контакт з Україною і з її багатствами.

ВЗИВАЄ ДО ЗГОДИ.

ВАРШАВА. — Польські партії немилосердно жеруться і відають одна на другу. Це турбує хворого Ґната Падеревского, творця Польщі. Він накликує цілу суспільність до згоди. Відзивається зо Швайцарії, де живе.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Co., Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НАША МІЦЬ

Спитаймо себе: **скільки** є нас тут в Америці? Очевидно, що не цікавить нас статистика, себто сухе цифрове обчислення. А йде нам про те, щоб знайти якесь, хоч приблизне, число **справжніх українських людей.** Себто таких людей, що звязані з українською нацією й українською ідеєю цілим серцем, що думають про будучність України і про будучність українського імени в Америці, та що для української ідеї і її будучности працюють і жертвують.

Ніде правди діти, а таки дуже тяжко дати на це справедливу і вірну відповідь. Але її треба знати, коли хочемо дивитись на себе правдивими очима. І тому ми на те відповідаємо й твердимо, що правдиві українці в Америці є обняті тим назагал невеликим числом осіб, про які згадують списки жертв, що їх складають наші люди на ріжні народні цілі. Вийшовши з того заложення, підім іще один крок далі. І ствердім, згідно з правдою, що подавляюча більшість того невеликого числа працюючих і жертвуючих для України — **це члени і члениці У. Н. Союзу.**

Ми, як цілість, коли йде про сім чи вісімсот тисяч нашої іміґрації в Америці, дуже слабі. Бо в тім, як на наші відносини, великім числі є на ділі дуже мало таких правдивих синів і дочок України, які ту Україну дійсно попирають. Але сильні ми в нашім У. Н. Союзі, коли брати під увагу не число, а тільки службу українській справі. У. Н. Союз це дійсна наша національна сила в Америці. Щодо цього, то нема ніякого сумніву. І ми стверджуємо це з повним задоволенням. Та заразом зазначуємо, що та наша сила нас ніяк не задовольняє. Вона навіть нас пече. Бо мимоволі насуває думку: Як це розуміти, що в часі, коли наша національна свідомість повинна би бути дуже велика, наша властива сила складається всього з 31,000 Союзових вояків? Чи це часами не побиває нас перед чужинцями? Бо ми перед ними представляємо завжди наші гарні прикмети, геройство нашої нації і її боротьбу за поступ на орґанізаційнім, культурнім і економічнім полі. Та виходить, що тут на волі ми самі не виказуємо тих прикмет у нашому житті, бо не розбудовуємо, хоч маємо на це спромогу, своєї сили до такої міри, щоб кожний у тій силі міг легко добачити наш хист і запал і нашу відданість великій українській ідеї.

Справа, яку порушуємо, це не асекурація. Тут уже йде про важніші справи: про вміння й охоту будувати справжню національну силу. А У. Н. Союз є в Америці саме такою нашою силою. Це він є тим термометром, який точно віддає ту теплоту, що є в американсько-українськім орґанізмі супроти Рідного Краю й української ідеї. Тому чим більше членів в У. Н. Союзі, тим вище підноситься цей термометер. Тим і більша поміч Рідному Краєві. Тим і краща наша будуччина тут в Америці.

ПОЕТКА СПОВІДАЄТЬСЯ

Уляна Кравченко: „Замісць автобіографії". Ст. 152. — Вонаж: „Спогади вчительки". Ст. 153—314. Коломия. Накладом **„Загальної Книгозбірні",** т. 31. і 34.

Дві інтересні книжечки видала в останніх роках „Загальна Книгозбірня" в Коломиї:

Два автобіографічні твори нашої відомої поетки і письменниці Уляни Кравченко, які започатковують низку намічених нею картин з пережитої нею минувшини на овиді власного життя. Перший з них — **„Замісць автобіографії"** — має характер поетичний, подаючи нам здебільшого не так події з життя авторки, як радше довільно вибрані фраґменти, уривки та зразки її афористичних думок та записок з найраншого періоду її творчости — між ними її оповідання **„Калитка",** поміщене в колишній „Зорі" (1881 р.). Затеж другий — **„Спогади вчительки"** — це вже тільки малюнок даного вирізка життя і вчительської діяльности нашої поетки, малюнок такий живий, свіжий та інтересний, що в читача зроджується під його впливом тільки одно побажання, а саме побачити незабаром продовження тих спогадів пані Кравченко. На цю другу книжечку складаються два нариси: **„Перший рік практики"** та **„Із записок учительки".** Вони написані в селі Лужку Долішнім іще 1887 р. за понукою Івана Франка і Н. Кобринської для пропамятного альманаху **„Перший вінок",** — виданого накладом Олени Пчілки, куди одначе вони не ввійшли через брак місця, спричинений надто великим обємом одної повісти самої накладниці. Від того часу їх видання — як інформує нас переднє слово — забарилось, і отак вони являються щойно тепер у трохи повнішому виді, стількиж цінні як матеріял до пізнання самої духовости нашої дорогої поетки, що й історичні документи для ілюстрації шкільництва за Австрії у 80-тих рр. минулого віку.

І з цього погляду книжечка спогадів являється мені подекуди приступнішою, ніж згадане „Заімсць автобіографії".

Правда, цей перший свій автобіографічний твір наша письменниця починає словами: „Коли читаю життєпис якої більше чи менше для людства заслуженої людини, а знаходжу тільки самі дати, ймена і такі речі, що їх можна би пристосувати до кожного раба божого, як ось: уродився... покінчив студії... одружився... упокоївся... — тобто чисту метрику, то відсуваю неохотно книжку, не бачучи в ній нічого інтересного. Я бажалаб чогось більше. Не думайте тільки, що яких авантур Дон Кіхотських, або діл геройських, чи-там опису чудес. Ні, я бажалаб вірної відбитки життя душі: її ніжних почувань, її терпінь, потрясень і бур жалібних... вогняних..." (ст. 3). А на іншому місці авторка, торкаючись проблеми біографії творчих душ, каже таке: „...Через свою прилюдну сповідь тратимо багато, тратимо все, що було життям нашої душі, зміняемося: тратимо багато, тратимо себе... стаемо прозорі... буденні, звичайні. Тільки в субтельні руки можна віддати себе — і не цілу себе — не ціле своє „я" повірити можна... Доки зберігаемо перед іншими тайну окремішність свойого „я", доти чуемо і вартість свою індивідуальну. Відкриваючи себе, плутаемося, починаемо себе самих не розуміти, — або самі для себе стаемо звичайною людиною" (ст. 137).

Як бачимо:

Поетка ставляє нас тут перед дуже важне й цікаве питання, питання безумовного суверенітету душі поета. Вона думає, що творча людина має виявлятися тільки в найвищих обявліннях своєї духовости, а її земне життя-буття, її життєва буденщина повинна лишиися „про форо екстерно" — тайною. І з цього і заголовок: **„Замісць автобіографії".**

Але чи слушно?

Чи воно справді так, що розслонення буденщини творчої душі мусять необхідно вязатися з нашим розчаруванням відносно краси й величі його духового образу в нас? І чи ще й це так, що творець, розслонивши перед нами своє найглибше, значить найщиріше людське „я", стає сам собою непевний, звичайний, словом — плутається на свойому вибраному шляху?

На мою думку, з оцим засадничим підходом поетки до наміченого тут питання погодитись не так то легко.

Миж знаємо гаразд історію життєвого шляху дуже великого числа творчих і справді ґеніяльних одиниць. Але хібаж не так воно тут, що чим краще ми з тим творчим життям обізнані, і чим більше відємних рис, значить траґіки в ньому — нехай ця траґіка навіть скрізь запровинена творцем самим! — то нам з чисто людського боку те життя власне тим інтересніше і, хотілосяб сказати, дорожче?

Візьмім ось наприклад таких життєвих невдачників, як Гайнріх фон Кляйст, або Едґар Аллян По, або Оскар Вайлд. Хібаж не знаємо ми тут усієї безумности життєвих рішень перечуленого до божевілля Кляйста, або алькогольних орґій По, або траґічної провини Валда? А проте хіба не скажемо, що власне на темному тлі такої і не іншої їх ж и т т є в о ї індивідуальности тим яскравіше відрізується таємничий пурпур сотвореної ними поетичної краси? Або — щоб не забігати надто далеко: хіба тратить дуже багато в наших очах такий близький до Уляни Кравченко наш Іван Франко через те, що ми знаємо всі тайни його безталанного домашнього життя, його родинної траґедії? Ні, я сказав би — навпаки: саме тим дорожчий нам наш великий поет, бо саме через те він нам близький і зрозумілий як людина. Правда, в однім місці своєї книжечки авторка оповідає нам, що „Корженко (письменник Володимир Коцовський. — О. Г.) писав повість біографічну про мене на основі того, що чув від моїх найближчих. Але коли пізніше читав свій роман зо мною, то пізнав, що все написане ним було неправдиве... Взагалі майже нічого про моє життя він не знав; не знав нічого про те, „чому" так і не інакше складається воно" (ст. 136).

Але цей інцидент з Корженком не доказує з засадничого боку проти того, що я заступаю в порушеному мною питанні, — нічого. Бо ясне, що колиб Корженко був гаразд обзнайомлений з життям нашої поетки, то хто зна, чи він був би не написав речі не тільки цінної, але й корисної для престижу письменниці?

Отим то й жалувати доводиться, що перша життєписна книжечка пані Уляни дає нам з чисто позитивного боку відносно біографії не багато, зберігаючи тут скрізь той Рембрандтівський півсутінок овиду, те таємне пів-світло малюнку, в якому, правда, атмосфера чистої духовости щораз глибшає, але обриси дійсности якщо не губляться, то стають нечиткі. А нам проте так цікаво було би пізнати роки першої молодости поетки на тлі життя в батьків у колишнім Миколаєві! (поетка роджена 1862 р.). І про батьків її гарно булоб нам дізнатись трохи ближче і про перші враження знайомства з творами, такого, пропамятного своїм впливом на неї, поета Миколи Устіяновича. А таких реальних подробиць афоризми, хочби й не знати які поетичні, не заступлять ніяк. Лиш де-не-де трапиться тут сторінка життєвого спомину, ось як згадка про проф. Омеляна Партицького (називаного авторкою дядьком Омельком), з якою звязується і згадка про перше оповідання авторки, „Калитка", яке тут подане в цілости з датою: Львів 1880, а якого кінець, — апотеоза родини! — такий знаменитий, що я його наведу тут для його ще й нині стійної ідейної вартости. Молоденька поетка писала тоді:

„Любов родинна є найблагородніша, бо основується на божих законах. Вона є підставою любови ближніх, любови рідного краю. Хто родини не любить, хто для неї ніякої жертви не приносить, той не зробить нічого такого і для дальшої родини, для свойого народу, з котрим лучить нас від віків звязок крови, спільна мова, спільна віра, спільні обичаї. Плекайте любов родинну, бо вона є першою умовиною щастя в житті народів. Як довго поодинокі родини є такими, як Бог приказав: згідливі, люблячі, — так довго й народу не переможе ворожа сила. Бо чим одиноке лице в родині, тим родина в народі, тим нарід у цілому людстві" (ст. 18).

Даліж маємо розділ „З афоризмів", писаних до „Одноднівки для голодних" (1884). Він усеціло надиханий духом того розмріяного гуманізму, тієї трохи еґзальтованої любови до гноблених і принижених існуванням, словом — тою жагучістю соціяльного світовідчування, що з могутнім покликом молодого Франка стає тоді основним акордом української літератури в Галичині. І вони певно цінні й гарні всі оті слова поетки, що вона їх каже тут про паріїв громади. Та всетаки, коли читати уважно дальшу і найобширнішу главу в нашій книжечці, а саме **„Розгублені листочки"** (ст. 26—138), то годі не помітити того, як то в духовості молодої поетки борються водно два принципи, дві засади, два ідеали: гуманітарне захоплення щастям „усіх" та „за всіх", і аристократичний індивідуалізм свідомої своєї духової вищости артистки-творчині. І я думаю, що це бортьба, яка з далеко глибшою скалею йшла і в душі самого Франка, не вирішена ним усеціло ніколи, таксамо, як невирішена вона оконечно і в нашої поетки й нині, може тому, що це боротьба, якої основні елементи собі діяметрально протилежні. Нехай, що Кравченко намагається годити в собі ті дві стихії тут і там так, як ось у фраґменті: „Туга родить пісні... Чую, хочу сповідатися... говорити комусь про горе і сумніви свої... і стають на папері стрічками... і твориться пісня-казка про мене саму... **„Я" — тільки „Я"** (підкреслення мої. — О. Г.). Та тут же ненадійно, неждано для читача:

„Існую... розпливаюся в часі, в просторі, в усім істнінні... Входжу в душу золотого лотачу й душу людини і зливаюся в цілість... І поринає душа в глибинах всебуття, і відчуває всю розкіш і горе — **за все, за всіх..."** (ст. 28).

Як бачимо:

Сповидне обеднання еґоїзму творця в душі поетки і стихії альтруїзму в неї осягнене ніби без труду, хоч перехід „я" нашої творчині в універсум існування робить тут більш враження пантеїстичної нірвани, ніж свідомого заперечення індивідуалізму в собі.

А як воно далі?

Д-р Остап Грицай.

ПОВІДОМЛЕННЯ.

Отсим подаємо до відома урядників Союзових Відділів число 20, 75, 94, 141, 146, 175, 183, 203, 292, 302, 356, 389 з HAMTRAMCK, DETROIT, DEARBORN, JACKSON, RICHMOND, and YALE, MICH., що

В ПЯТНИЦЮ, 6. ТРАВНЯ (MAY) 1938

в годині 8. вечором

:——::——: відбудуться :——::——:

ОРҐАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ

В УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ ДОМІ,

4655 MARTIN AVENUE, DETROIT, MICH.

На зборах попри орґанізаційні справи обговориться справи: 1. Союзовий Комітет. 2. Союзовий День. 3. Справа Союзових спортових громад. 4. Справа Світової Вистави в Ню Йорку. 5. Справа Укр. Нар. Дому в Дітройті.

ЗА ОРҐ. КОМІТЕТ:

Д-р А. Т. Кібзей, заст. предс.; контр. комісії У. Н. Союзу;
Володимир Дідик, радний У. Н. Союзу.

Л. Сахер-Масох.

ЧЕРВОНА НІЧ У ДРАҐАЛІ

У 1809. році вибухла несподівано війна між Австрією та Францією. Дальматія належала тоді до королівства Ілірії, що було під зверхністю Франції.

Як лише постановили почати війну проти Австрії, цісар Наполеон зарядив бранку в усіх околицях над берегами Адрійського моря. Вістка ця пригнобила населення, приготовлене на все найгірше. Бо коли цим свободолюбним мешканцям недоступного Карсу треба було пролити кров, то вони волілиб це зробити в обороні власної волі. І справді така думка захопила майже все населення. Розіслали висланців, що розбіглися по всіх закутинах краю та веліли еміґрувати негайно до вільної Чорногори або до Герцеґовини. Люди громадно переходили границю, щоб там орґанізуватися в більші відділи та потім впасти до Дальматії, вести партизанку із зненавидженими французами.

Села наче вимерли, осталися в них лише старці, жінки й діти.

Французькі префекти вислали до столиці трівожні звідомлення. Замісць дати новобранців, вони домагалися війська, щоб замкнути границю та виловлювати втікачів із гірських закутин. Тому небаром вислали до Дальматії багато війська, яке обсадило границі від сходу. У селі Драґаль, на границі Чорногори, розкватирувалися два швадрони кінних стрільців. Вони уставили здовж границі ведети та стежі, головно ніччю й пильнували, щоб ніхто не перейшов на той бік.

Із того села виеміґрував передше до Чорногори один із головних проводирів повстання, селянин Іван Голович, а вдома оставив жінку Терку та двоє дітей.

Терка була справжня дальматинка: струнка, висока, сильна, блідолиця, волосся чорне, очі великі, ясні.

Певно з туги за жінкою Голович навідався до дому. Прийшов у ночі, щоб, як говорив, розвідатися про французів, та поправді радше тому, щоб приголубити дороґеньку Терку.

У Драґалі знали, що Голович переночував у своїй хаті й ніхто його не зрадив би, колиб не війт Каспро Бенедич. Він був прихильний французам, а віддавна кохався у вродливій Терці. Тому то війт ніччю пішов до команданта та зрадив йому тайну. Пів години пізніше схопили Головича в йогож хаті, поставили перед воєнний суд, а цей засудив його на смерть. Присуд мали виконати рано.

Голович ні на хвилину не забувся, не втратив відваги та ані словечком не зрадив товаришів, що були за кордоном.

На всі запити відповідав лише, що за рідний край, за волю братів готов пролити кров кожної хвилини.

Заки його мали вивести на місце, де мав згинути, зявилася Терка та просила команданта, щоб дозволив їй попрощатися з чоловіком. Сповнили її просьбу. Як молода жінка припала чоловікові до грудей, зворушило це всіх. Голович вирвався з обіймів жінки та сказав спокійно:

— Терко, мусимо розлучитися. Будь сильна та спокійна, так, як я спокійно згину за рідний край. Та я віддам моє життя ненадармо, а ти не забудь, що ти повинна зробити задля мене.

— Я знаю це — відповіла Терка вже зовсім спокійно. — Пімщуся, присягаю тобі!

Опісля розлучилися. Відділ стрільців вивів засудженого за село під хрест, щоб виконати присуд.

Голович не дав собі завязати очей, не злякався теж, як йому сказали вклякнути. Ще раз поцілував жінку, що надбігла до нього, сказав їй, щоб відступила на бік і ждав смерти, як герой.

Впала сальва. Голович упав на землю, залитий кровю...

У тих часах обовязував у Дальматії звичай пімсти „кров за кров". Терка памятала це. Ночами, коли залога почасти спала, а почасти була на стежах, Терка перекрадалася від хати до хати та намовляла жінок до боротьби з французами. Пішло це їй легко, тимбільше, що чужинців ненавиділи дуже за збитки, грабіжі, зачіпки безборонних жінок. Небаром змова жінок поширилася дуже, а провідницею була Терка. Постановили при найближчій нагоді кинути гасло до повстання, проти вояків виступити зо зброєю в руках.

І нагода така прийшла небаром, коли одного дня війт Бенедич поступив до хати молодої вдови та прилабузнюючися, спитав:

— Щож, Терко, чи ти вже потішилася по смерті чоловіка.

— Щож мені іншого було робити? — відповіла жінка спокійно.

— Бо, правду сказати, не маєш чого так дуже сумувати, — говорив далі війт. — Доволі є чоловіків, що зуміють оцінити твою красу та твоє серце.

— Я не знаю такого.

— Ні? А ось такого маєш саме тепер перед собою. Чи ти справді не знаєш, як дуже подобаєшся мені?

— Що я чую? — відповіла Терка, ніби врадувана. — То це справді булаб честь для мене та моїх дітей. Я була жінкою звичайного мужика, а тепер булаб війтихою! Щось таке мені ніколи навіть і не снилося.

— Я дуже радий, що ти така розумна — відповів урадуваний війт — і сподіваюся, що не будеш для мене жорстока й оставиш мені двері наостіж аж до дня, в якому я тебе поведу до престолу.

— Добре, я годжуся й коли маєте охоту, можу вас приняти ще цієї ночі, та щойно опівночі.

— Дуже добре! — зрадів війт. — Я не розчарувався... Отже опівночі. Прийду напевно...

Ніч була тиха. В усіх хатах погасили вже світло. Бенедич вийшов крадьки з хати та манівцями побіг до красуні Терки. Спішно було йому. Пристанув щойно під її вікном і застукав тихенько.

Терка відчинила кватирку та виглянула надвір.

— То ви?

— Я — відповів Бенедич.

— Ввійдіть — сказала молода вдова й пішла відчинити двері, щоб впустити війта в хату.

Опісля засвітила світло та поставила вечерю і збанок вина. Сіли обоє при столі так, що він був плечима до дверей. Їв і попивав вином та прилабузнювався до гарної вдови. Як випив останню склянку, шпурнув її в кут, схопив Терку за руку, щоб її притягнути до себе, а відважна жінка закинула йому петлю на шию та шарпнула що сили. Війт пробував рятуватися, та було тяжко, бо з сіней вибігли чотири жінки й помогли Терці звязати війтові руки й ноги. Тепер винесли зрадника перед хату та привязали до дерева. В цюж хвилину всі жінки в селі схопили смолоскипи та стали збігатися до Терчиної хати. Це був знак повстання. Терка взяла чоловікову пистолю та стала стріляти до зрадника, наче до щита. Коли вже мав вісім куль у тілі, а кров текла з нього струмками, просив уже не щоб дарувала йому життя, лише щоб добила його. Терка зложила руки навхрест на грудях, станула перед Бенедичем, усміхалася зловтішно та сказала:

— Ти, зраднику, вбив мого чоловіка, напосівся теж на мою честь, тепер я пімстилася. Зроблю тобі те, чого просиш мене.

Добула зза пояса кинджал та вбила його в груди вмираючого.

В цій хвилині пронісся по селі принизливий крик. Жінки, добре зорґанізовані й озброєні, напали на сплячих французів і повбивали їх або повязали та позганяли перед громадський уряд, наче баранів на заріз.

На крик і сполох у селі стали вертатися зо стежі в околиці кінні стрільці по двох, трьох або чотирьох, бо були далеко порозкидані. І з ними дали собі раду жінки, стріляли до них влучно з рушниць споза вуглів і тинів. Коли вже не було ні одного француза вільного, забрали жінки на коней і мулів старців, дітей і хворих та все, що можна було забрати, та довгим походом пустилися із повязаними полоненими. Провожали полонених озброєні жінки, а пильнували уважно, щоб ні один не втік.

Коли цей довгий похід станув за селом на горбку, жінки підпалили Драґаль із усіх чотирьох кінців.

На границі мусіли жінки звести доволі завзятий бій із вартою. Перемога й цим разом була по їх боці. Тепер жіноча армія розтаборилася не так для відпочинку, як радше щоб виконати смертні присуди на полонених. Попривязували їх до дерев і стріляли наче до щитів. А рівночасно з Драґалю знімався дим і бухав огонь. Жінки із старцями, дітьми та худібкою нередісталися щасливо до Чорногори, де знайшли опіку й поміч.

Та з Драґалю осталися лише згарища й попелища. Вже його ніколи не відбудували. Сьогорні на цьому місці стоїть твердиня, яку побудували австрійці. Підчас повстання в Дальматії відіграла вона важну ролю.

Ах, яка це ріжниця коли ми оцінюємо самих себе, або когось іншого. **(Ґете).**

З ДНЯ

ДИКТАТОР ВИЗИВАЄ.

Хоч Адольф Гітлер постійно вирікається диктатури, і навіть того слова не любить слухати чи вживати, а постійно твердить, що він є найдемократичнішим представником народу, ми всетаки дивимось на Гітлера як на диктатора. І всетаки, якими успіхами не тішилася б диктатура, здаємо собі добре справу з того, які є в ній зародки небезпеки. Та насувається питання: як найкраще боротися з диктатурами, коли ми їх не любимо? Думаємо, що вмінням розвязувати важні життєві проблеми нації інакшим способом ніж тим, якого хапаються диктатори. Це замало ганити диктаторів чи їх висмівати. Бо це мало переконує, особливо молодь. Бо коли вона ходить роками без роботи в краю, де тої роботи повинно бути подостатком, то вона, хоч би була в душі й переконанні не знати як демократичною, то таки наставить вухо на такі визови, які кидає Гітлер демократіям, коли голосить, що він цілковито зліквідував безробіття в Німеччині. І коли ще до цього додає, що демократичні краї, що не можуть дати собі ради з безробіттям, це краї багаті, а Німеччина це та, що з природи упосліджена, вбога. І замало торочити теревені проти війни, себто в такий спосіб, щоби був спокій за всяку ціну, коли того спокою не можна дістати на засадах справедливости. Таке каже Гітлер, домагаючися замирення світу, але не окупленого посвятою і нуждою, себто тими, що далі оставатимуться в нужді й неволі. І очевидно, що на такі питання треба відповідати демократіям ясно, отверто й розумно. Треба добачувати конфлікти, їх видвигати, розвязувати згідно з засадами етики і справедливости. Як у внутрішньому житті народів так і в міжнародньому. Коли ж демократії збувають ті всі конфлікти мовчанкою, або розвязують їх пиняво, чи цілком не розвязують, то годі нема дива, що люди зачинають дивитися в сторону диктаторів, шукаючи ліку на міжнародні чи економічні хвороби.

ДИКТАТУРА В АМЕРИЦІ.

В останніх часах і в Америці багато говориться про можливості диктатури. Правда, назагал майже всі заперечують, начебто диктатура могла в Америці принятись, але вже сам факт, що про це говориться і заздалегідь звертається до боротьби з такою можливістю, вказує, що щось тут не дуже в порядку. Кажуть, що коли видно дим, то десь мусить горіти. Коли так багато говориться про диктатуру, то видно, вона таки десь у якомусь кутку чигає.

ЩО МИ НА ЦЕ?

Як ми, українці, маємо відноситись до цього питання? Чи похвалювати і бажати її? Очевидно, що ні. В Америці нема ніяких підстав і ніяких потреб до диктатури. Передівсім, Америка це вільна, ніким не спутана держава. Безпосередньо не загрожує їй ніяка зверхня небезпека. То пощо в такому випадку віддавати всю владу в руки одної людини і зводити себе до рівня насторожених вояків, склонних сліпо виконувати накази влади, здавлювати притім свої власні гадки, погляди, переконання й уподобання? Ні, в Америці не потрібно диктатури, а хто до неї прямує, той не добра бажає американському народові. І це треба мати на увазі, що така диктатура вийшлаб з таких кругів, які поставилисьб ворожо до всіх чужинецьких груп, а тимсамим і до нас, українців. Диктатура роздавилаб усю нашу українсько-національну роботу; одні наші організації розвязалаб, а інші втілилаб у свої, так, що і слід по нас пропав би. Під диктатурою ми не булиб усилі ніким помогти і нашим братам на рідних землях.

ПАРАДОКС ДИКТАТУРИ.

Недавно один американський редактор, Вилєм Гвайт, перед нюйорським економічним клюбом заявив, що хоч Америка не є цілком відпорна на европейську заразу автократії, то проте диктатор в Америці не був би всилі підбити під свою владу цілий край, а то тому, що Америка широка і ріжні її частини мають відмінні змагання й інтереси.

Зо сказаного виходить, що диктатура можлива лиш там, де ввесь нарід має одні змагання й інтереси. А далі, з цього можна витягнути і такий висновок, що диктатор, це фактично людина, яка в своїх одних руках скупчує провід у напрямі осягнення тих спільних завдань і інтересів. А коли так, то диктатор це фактично не є пан нації, тільки слуга її, сліпий виконавець тих її спільних завдань і інтересів.

Поставивши це останнє твердження, можна з нього далі витягнути остаточний висновок і можна сказати, що диктатура фактично не конче є недемократичне явище. Бо коли диктатор виконує спільні прямування даної нації, то він виконує волю народу; а в такому випадку головний принцип демократії не є поламаний; бо через диктатора фактично панує нарід.

Всетаки диктатура обмежує свободу рухів, свободу слова, думок, індивідуальних виявів. І коли її не конче потрібно, то кожний повинен її за всяку ціну уникати.

ЧОЛОВІК, ЩО ЗАБУВ ЗАМКНУТИ КРАМНИЦЮ

Рада префектури в Ніці розглядала недавно дивну справу. Купець із Єру, Фортуне Мартен, запрацювався так сильно 5. серпня 1933. р. у своїх торговельних книгах і притому так утомився, що рішив трохи відпочити, забувши передтим зачинити надолині будинку крамницю-магазин, що був його власністю.

Перед порожнім, освітленим магазином зібралася юрба цікавих. Хтось пустив поголоску, буцімто Мартен зійшов із глуздів і покінчив із собою. Тоді покликали поліцію. Поліція ввійшла спершу до магазину, а потім на перший поверх до мешкання Мартена. Мартен так сильно спав, що зовсім не чув їх приходу. Вкінці галас і крики на вулиці його розбудили. Не прочунявши ще як слід, здогадався, що на його магазин напали злодії. Він узброївся в револьвер і заявив, що боронитиме до останку свого майна.

Поліцай ударив його по руках. Револьвер упав на землю і вистрілив. В юрбі під домом думали, що Мартен убив поліцая. Нещасного купця окружили, повалили на землю, важко побили, а потім надягнули на нього кафтан безпеки та відвезли до лічниці.

Коли Мартен вийшов із вязниці, виступив з претенсіями до управи міста Ніци, бо у Франції міська управа все відповідає за вчинки поліції. У своїй скарзі подав він, що поліція повинна була його рятувати перед юрбою і не тратити холоднокровности і разом із безкритичною юрбою кидатися на невинну людину.

Рада префектури признала частинно претенсії Мартена за оправдані і присудила йому 50,000 франків за шкоди, що він їх у звязку з тою пригодою зазнав.

УКРАЇНСЬКІ СПРАВИ В ІТАЛІЙСЬКІЙ ПРЕСІ

(ВУНІ) Поруч з Німеччиною Італія є одинокою світовою державою, з якою Україну вяжуть незвичайно глибокі культурні звязки без тої тіни, що на них кидає спогад основних політичних розходжень чи навіть збройних конфліктів. Колиска европейської культури, що в основі відріжняє українського народнього духа від кочового азійського, від печенігів до большевиків, Італія тільки через непереможний опір тодії ще значно сильнішого союзника не стала також кадрою сорок-тисячної української армії, яка може булаб рішила протибольшевицький бій за Україну й Европу. Вдячно згадуючи німецьку кров, пролиту в українській визвольній боротьбі, не слід нам забувати й одинокої між державами антанти, яка їхній клич самовизначення народів хотіла ввести в життя у відношенні до нас. Політика не є ділянкою „Вістей", але на полі культурних інформацій і взаємин стараємось причинитися скромними причинками до оживлення зносин українців з народом відновленої імперії.

Ласковості проф. Лавра Майнарді, директора архіву студіювання сепаратизмів, ірредент і ревізіонізму (АССІР), завдячуємо цей матеріял, кругло 40 статтей, зібраних з часописів і періодиків з часу головно від листопаду 1937 до лютого 1938 включно. Цікаво, що дотичні часописи не тільки з самої Італії, але й з острову Родос, з Тріполіс, Могадішо, Туніс, Алесандрія, навіть із Сідней в Австралії. Більшість цих статтей (55—75%) відноситься до положення українського народу під большевиками; наставлення тої протибольшевицьке, назва „Украіна" майже все в заголовку статтей.

В осередку зацікавлення в 6 перших статтях виарештування членів українського уряду з Бондаренком на чолі та масові арешти й засланння. 1) Еко ді Бергамо 25. 3. 37 Коспіразіоне мілітаре скоперта (відкрита) ін Украіна. Подає про військову змову Григоренка, Зінченка й товаришів проти Ворошилова і Сталіна, про арешт 89 вищих військових і зростаюче між комуністами в Україні та Сталіном напруження. 2) Іль Джорнале д'Оріенте, Алесандрія в Єгипті 25. 11. 37 Іль пресіденте делла Украіна сареббе джа стато учізо ін карчере (мовляв, вже вбито його в вязниці). Згадує крім Бондаренка про зріст терору і масові екзекуції, та що двічі на тиждень вивозять з Києва засланців на Сибір, часто потягами по 60 вагонів; також про релігійні переслідування і зростаючий опір. 3) Сомалія Фашіста, Могадішо 1. 12. 37 Ль арресто ді Бондаренко, пресіденте дель Консільйо д'Украіна. Розказує про карієру й кінець колишнього безпризорника; передає зміст одної статі Криленка в „Ізвєстіях" про виконування смертної кари. 4) Іль Пікколо, Рим 18.12.37 Трента мілья (30,000) персоне аррестате е депортате ін покі месі (за кілька місяців) ін Украіна. Іль терроре ін Украіна. За пів року 30,000 засланців; масові арешти теж членів уряду. ГПУ з Леплевським при владі. 5) Іль Гадздзеттіно, Венеція 18. 12.37 Ля рівольта ін Украіна. 30,000 депортаті. Подає ближчі дані про згадані вище події з назвищами, теж Бондаренка; згадує процеси за саботаж у хліборобстві та в копальнях вугілля. 6) Мессаджеро, Рим 18.12.37 Ль'Украіна сотто іль тальоне (під пятою) делля ГПУ. Як вище, називаючи округи, в яких були „саботажі".

У цих шістьох статтях переважає ще первень, так би мовити, сензаційний: арешт премієра, тисячі засланців і т. д. Але в статті 7) Італьо-Австраліян, Сідней 20.11.37 Іль футуро (будучність) делль Украіна, вістка про переслідування і розстріли коротка; зате підкреслено західні традиції українського народу та його ненависть до Москви. Цікава посилка на заяву „Фелькішер Беобахтер", що відірвання України від Совєтського Союзу незвичайно поправило би політичне й господарське положення в Европі. Широко обговорює українське питання. 8) Вольонта д'Італія, Рим, 1.11.37 Версо ль індепенденца делль Украіна? Російсько-монгольський похід на винищення українців, на військових мапах зазначують хрестиком села, що вже власне зникли з поверхні землі. Скаженість совєтської преси свідчить про зростаючий національний опір, який в історії перемагав російські й польські спроби. Тайні націоналістичні організації, націоналізм вже й у комсомолі, в армії та фльоті, в колхозах; підносить голову українське робітництво, інтелігенціяж усе готова — за батьківщину. Бунти. Тому СССР і не відважується на зовнішню війну.

Найбільший відголос викликала промова голови „української групи". Мудрого, в соймовій комісії для заграничних справ дня 12.1.38. Зміст промови коротко передало 14 часописів досить однозгідно, хіба що в двох останніх нема того звороту, що в усіх повторяється, та якого, до речі, промовець у тій формі не вжив, а саме, що большевики поглиблюванням антагонізму між (пануючими народами і) національними меншинами стараються ослабити дотичні держави. Цей відголос доказує, що і в сьогоднішній добі деякого зменшення ваги парляментів промова на такім форумі може викликати порівнюючи велике враження. Були це часописи й статті: 9) Ль' Амброзіяна, Міляно, 13.1.38 Ля барбара політіка делля Руссія совєтіка денунчата аль мондо (відкрита перед світом) да ун сенаторе украіно. 10) Ль' Італія, Міляно (як і всі дальші крім № 22 — 14.1), Ле траджіке кондіціоні делль Украіна. 11) Іль лаворо Фашіста, Рим, Ль' Украіна совєтіка е соттопоста ад інавдіте (виставлена на нечувані) тортуре. Діхіараціоні ді ун еміненте (визначного) парляментаріо украіно. 12) Ль' Оссерваторе Романо Ль' Оппрессіоне делль Украіна денунціята алля камера полякка. 13) Венеція Фашіста, Уна денунція делле атроче (жорстокости) ін Украіна делля діттатура дель пролетаріято. 14) Іль Гадзеттіно, Венеція, Денунція делле атроче совєтіка ін Украіна. 15) Корріере Еміліяно, Парма, Ль' Украіна оппресса даі коммуністі руссі. 16) Екко ді Бергамо, Іль Мартіріо делль Украіна совєтіка. Ле атроче делля діттатура русса. 17) Гадздзетта ді Меддза-джорно, Барі. Ле атрочіта ін Украіна делля діттатура русса. 18) Провінчія ді Больцано в статті Ль'і оррорі (страхіття) делля політіка ді репрессіоне дель Кремліно нель ракконто (в оповіданні) ді ун еміграто украіно. 19) Корріере Істріяно, Поля, Іль пополо (нарід) украіно соттопосто а інавдіте (ні нечуваними) тортуре даі Совєті. Прєчізе аккузе (оскарження) а Моска дель раппрезентанте делль' Украіна неля Комісіоне делі Естері (заграничних справ) полякка. 20) Ль' Ізоля, Сассарі, Коме (як) і Совєті страціано (роздирають) ль' Україна. 21) Мессаджеро ді Роді. Іль' терроре большевіко ін Україна. 22) Оссерваторе Романо 4.11. Ля сітуаціоне делль' Україна е делле міноранце (меншини) нелль' УССР.

Дні статті з 21. січня 1938 широко передають зміст меморандума Прокоповича, „премієра українського уряду", витиснено большевиками на чужину, до держав протикомуністичного пакту: 23) Аввеніре ді Тріполі, Ун мессаджеро делі Україні оппрессі інвіято алля націоне дель фронте антікомуніста делль' Україна оппресса далля ферочія (звірськість) большевіка. Щікаве, що оба часописи з державно, чи бодай національно італійських кольоній. Навпаки, про двацятиліття проголошення української незалежности знаходимо статті в чотирьох столичних часописах та в однім провінціяльнім. 25) Іль пополо ді Рома з 1. лютого 1938 у статті „Нель ХХ Аннуале делль індіпенденца (річницю незалежности) україна" згадує влаштоване в секції для студентів-чужинців при університетській ґрупі фашистівській з ініціятиви українських студентів. Називає видатніших присутніх і подає коротко перебіг свята. Подібно: 26) Ль' Аввеніре д' Італія, Рим, з 2. лютого під тим самим титулом і таксамо 27) Мессаджеро, Ром, тільки текст в останніх дуже короткий. Довша стаття в 28) Люче, Варесе з 4. лютого „Іль 20-о Анніверсаріо делля проклямаціоне делль' індіпенденца Україна", згадує святкування одним реченням, натомість переповідає коротко історію визвольної боротьби проти москалів і додає кілька чисел (на жаль, неправильних) про підземні багацтва України. Цікаве підкреслення нещирости й ворожости Керенського й Леніна до України, жорстокости большевиків (різня 20,000 українців за 3 дні) та переваги в Денікіна протиукраїнських настроїв над міркуваннями протибольшевицької доцільности. Наставлення статті до України наскрізь прихильне. 29) В однім римським часописі стаття під заголовком: Ля гранде ґуерра (велика війна), ль' автодечізіоне деі пополі (самовизначення народів) е ля квестіоне Україна, реферує промову проф. Л. Майнарді. Він говорив з нагоди 20. річниці проголошення української самостійности, про відношення центральних держав і антантських до України та до проблеми самовизначення народів взагалі. Доказував зрілість українців до самостійної державности, вживаючи аргументів з історії, етнографії, фільольогії, літератури і т. д. Вказав на природні багатства України та господарські підвалини державности. Закінчив промову словами, що щойно фашизація Европи та 20. століття дозволять усім народам здійснити справжнє самовизначення. 30) Корріере Діпльоматіко Консоляре, з 31. грудня 1937 Ль' Україна нель ХХ аннуале (річницю) делля проклямаціоне д'індіпенденца (незалежности). Порівнюючи величезна стаття Е. Інсабато починається їдкою іронією, що раз совєтська конституція (§ 17) дозволяє кожній республиці вийти з союзу, то обговорення питання незалежности України не означає нарушення міжнародніх прав і звичаїв та вмішування до внутрішніх справ Росії. Стаття подає багато невідомих за кордоном подробиць з перебігу революції та визвольної боротьби України і взагалі змальовує їх критично, правда, і субєктивно. Центральна Рада надто все протягає, соціял-демократи не слухають рішучішого голосу Грушевського, народ зате пре до рішення. Видання універсалів змальовує автор незвичайно живо; тільки порівняння з Мірабо, хоч і як умовне, все ще забагато робить чести Винниченкові. Боротьба з большевиками, Берестя, суперничання німецької та австрійської політики, гетьманат, директорія. В Італія — це найцікавіше — 43,000 галицьких полонених; можна би їх озброїти, кораблі, що завезлиб їх до України, вернулиб з вантажем збіжжа та вугілля, потрібним Італії. В Парижі дозволяють анкети серед полонених, 40,000 голоситься до України, але Орляндо уступає перед завзятим спротисом Клемансо... Сьогодня українці оглядаються на протибольшевицькі держави, але Японія далека, велика Польща не кожному видається безпечним гарантом української свободи, самої німецької помочі може не вистарчить, отже оживлення українських звязків також з Італією.

(Кінець буде).

ДРУГИЙ ТРАНСПОРТ УМОВО-ХВОРИХ З ФРАНЦІЇ.

15-го квітня ц. р. прибув до Ґдині з Гавру корабель „Варшава", що привіз другий транспорт хворих на умі польських емігрантів з Франції. Цим разом це були виключно жінки.

БЕНЗИНА З РОСТИН.

Французькі вчені винайшли спосіб, як виробляти бензину з ростин. Таким робом Франція не булаб залежна від достави бензини з закордону.

Знає її.

— Як ти можеш дозволити на те, щоб тебе чужий чоловік цілував? Чи ти його знаєш?

— Ні, але він каже, що мене знає.

ПИТАННЯ І ВІДПОВІДІ

Питання: Задумую відвідати рідний край цього літа і старатися дістати дозвіл на поворотний приїзд. Маю вже перші громадянські папери. Чи це охоронить мене перед покликанням до військової служби? Я покинув рідний край власне тому, щоб оминути військову службу.

Відповідь: Дозвіл дає Вам право до поворату як безквотний чужинець. Відносно військової служби в рідній краю ані дозвіл ані Ваші перші папери не дають Вам найменшого запевнення перед покликанням до війська. Тому, що Ви вважаєтесь чужинцем в Америці, хоч маєте перші громадянські папери, американський уряд не має права упімнутися за Вами на випадок покликання Вас до військової служби.

Питання: Яких документів потрібно для одержання окремих „других паперів" людині, яка стала американським громадянином через натуралізацію свого батька?

Відповідь: Передовсім така людина мусить мати скінчених 21 років життя. Виcилаючи аплікацію по такий цертифікат, треба долучити свою метрику уродження, метрику вінчання родичів і посвідку громадянства свого батька. Коли документи посилається почтою, то найкраще висилати поручним листом за зворотною посвідкою.

Питання: Я читав у часописах, що Америка задумує давати в себе притулок політичним збігцям з ріжних країв. Два з моїх братів є такими збігцями в Европі. В який спосіб можу їм допомогти дістати іміграційну візу?

Відповідь: Американський уряд запропонував створення міжнародньої комісії, котра малаб займатися справами політичних збігців, але покищо не постановлено ніякої акції для властивого уповаження на видавання американської візи, єдино на тій підставі, що вони є збігцями. Коли бажаєте допомогти своїм братам, то вишліть їм відповідні афідейвіти і порадьте, щоб удались по іміграційні візи до американського консуля в найближчій околиці їх замешкання. Відносно помочі збігцям, може проминути ще багато часу, заки пропонована міжнародня комісія буде зорганізована і готова з конкретними плянами допомоги політичним вигнанцям.

Питання: Мене допустили до Злучених Держав леґально 1927 року, але я дістав візу на імя мого приятеля. Чи це вважається поважним проступком? Чи можу подаватись на одержання американського громадянства?

Відповідь: В очах законів Ви одержали свою іміграційну візу обманним способом. Коли викриються факти, тоді Ваша аплікація на громадянство буде відкинена, а справу передадуть у руки іміґраційних властей, котрі почнуть відповідні кроки, щоб Вас депортувати.

Питання: Чи чоловік, котрий подав мильні інформації про вік своєї жінки на петиції для одержання других паперів, може бути за це караний?

Відповідь: Аплікації чи петиції на перші або другі папери робиться під присягою і тому дуже важно, щоб усі відповіді були подані якнайточніше. Коли мильні інформації подано не на те, щоб тим закрити інші факти самого апліканта на громадянина, тоді, здається, він не буде карати за кривоприсягу. На нашу думку, таке мильне зізнання це маловажна справа, щоб за таке карали, одначе дуже нерозумно у таких випадках оминати правду.

Питання: Я набув американське громадянство перед світовою війною. Коли Злучені Держави вступили до війни, я оставив своє помешкання на сході і поселився на побережжі Тихого океану. Мене ніколи не покликали до військової служби. Кілька років тому я згубив громадянські папери. Чи не втратив я американського громадянства? Коли ні, то я бажав би дістати дуплікат паперів. Як можна це зробити?

Відповідь: Судячи з поданих Вами інформацій можна вносити, що Ви не втратили прав американського громадянства. Ви повинні внести подання на одержання дуплікату свого цертифікату громадянства до найближчого натуралізаційного бюра у вашій місцевості. Де нема такого бюра, тоді треба писати до головної кватири окружного бюра по формуляр число 2600, котрого вживається до тої справи. На тім формулярі є подані всі відповідні інформації дотично натуралізації.

ФЛІС.

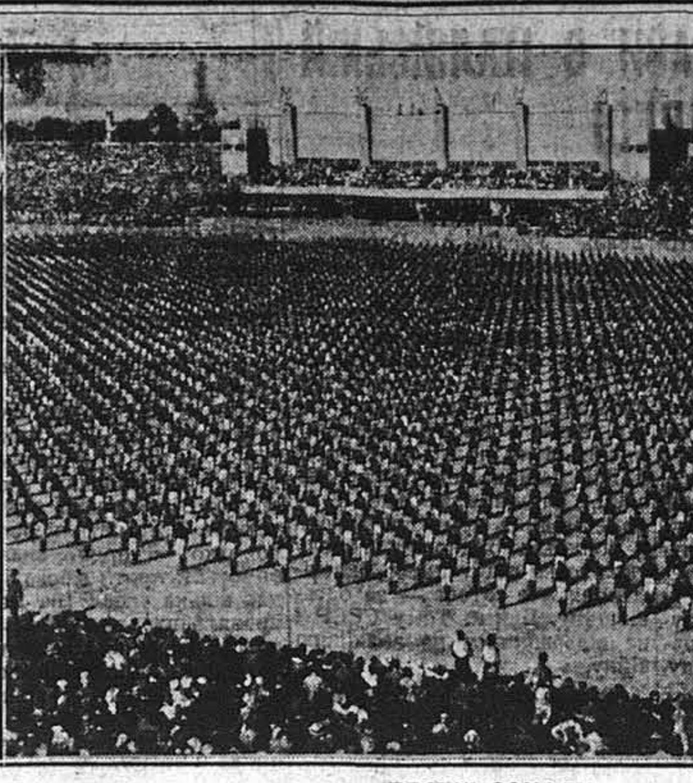

ЧЕСЬКІ СОКОЛИ.

Понад 700,000 соколів, чоловіків, жінок і дітей, скликав чеський Сокіл на чеський сокільський здвиг, що має відбутися в Празі 3. липня. З цього числа мається вибрати 15,000 чоловіків, 15,000 жінок і 15,000 дітей до участи в найбільшім атлетичнім конгресі світу. Образок представляє останній чеський сокільський здвиг.

ЧИ ЛЮДИНА МАЄ ЛИШЕ ПЯТЬ ЗМИСЛІВ?

Як мало довідуємося з того, що довкола нас діється.

Відомо, що людина має пять змислів: зір, смак, нюх, слух і дотик. Тих пять змислів мають і багато звірят, самособою не так само розвинених. Так нпр. пес має багато досконаліший нюх ніж людина. У деяких родів комах, здається, слух так розвинений, що чують тони, яких не чує людина, а саме тони дуже високі. Деякі звірята мають навпаки дуже бистрий зір (нпр. кіт) і бачать дуже добре і в нічній пітьмі.

Та і між людьми є ріжниці, спричинені не лише ріжницею племени. І серед членів одного й того самого народу трапляються одиниці, що вже з уродження мають спеціяльно розвинений якийсь один змисл, а нерідко дається деякий змисл скріпити вправлюванням, як це бачимо у сліпців. У них сильніше розвинений змисл дотику. Спеціялісти від випробовування вин мають дуже сильно розвинений змисл смаку, таксамо є зо спеціялістами від запахів і т. д.

Є ще для людини багато малих тих пять змислів, а крім того які вони недосконалі! Фізика вчить, що є далеко більше звуків, ніж ті, що їх може схопити наш слух із широкого поясу ріжних дрожань, а ще гірше є із зором. Із багатої скількости електромагнетних хвиль, до яких належить і світло, можемо схоплювати ледви дві октави як видне світло. Вже інфрачервоне та ультрафіолетне світло є для нашого ока невидне. Новітня фотографічна плита (кліша) є далеко чуткіша на це світло. Світло, як знаємо, є в виді електромагнетних хвиль того роду, якими послугується радіо. Радіові хвилі ріжняться від світляних хвиль лише довжиною (радіові є далеко довші), а всеж їх ніяким змислом не спостерігаємо. А колиб ми схоплювали ті хвилі, то ми малиб ще електричний і магнетичний змисл, який повідомляв би нас про електричний і магнетичний стан окруження, наших товаришів і нас самих. Бож на основі фізичної чинности повстає електрикка. Електрична струя, викликана биттям серця, яку можемо слідкувати при помочі апарату, званого кардіографом, є важним помічним чинником, завдяки якому лікар пізнає працю серця й означує рід і ступінь даної недуги. Які то недосконалі маємо змисли!

Та дякуймо Провидінню і за ці недосконалі змисли. Як би нам було, колиб ми мусіли бачити й чути те, чого через недосконалість наших змислів не бачимо і не чуємо, годі знати. Чи не досить того, скільки то гамору й шуму мусимо чути на великоміських вулицях, як уже воно нам впливає на нерви? Що ми сказалиб, колиб до того долучилися ще інші перешкоди, якими пересичене повітря, а ми хоч не хоч мусілиб сприймати їх нашими змислами?

Хоч воно правда, що наші змисли мають розмірно тісні границі чутливости, то таки не є воно так зовсім правда, що маємо лише пять змислів. Маємо їх більше, одначе діяльність їх не є така замітна, як „офіціяльних" пять змислів. Крім згаданих пять змислів є нпр. ще змисл тілесної (фізичної) рівноваги, якого осідком є внутрішнє вухо. Та кому прийде на думку, що для свідомости тілесної рівноваги потрібний спеціяльний орган? Бо зважмо, скільки, то праці виконує шкіра. Шкіра хоронить тіло перед механічними і хемічними впливами, віддихає таксамо як легені, бере участь при виміні матерії і є органом змислу дотику, як ми про це вчились в школі. Та змисл дотику не є поєдинчий, бо поправді це три змисли, а саме змисл тепла, відчування колення та тиску. Що це справді ріжні враження, виходить із того, що між тисками і теплом, коленням і відчуванням студени нема нічого спільного. Крім того шкіра має багато інших цікавих прикмет, якими користуються лікарі для охорони й лікування хорих. З того бачимо, що шкіра це дуже важний орган і можна сказати, що коли йде про нашу шкіру, то йде про все.

„Пех".

Марусю, сьогодні пополудні мусиш піти зо мною конче на метч. Скажи просто своїм шефові, що твоя тітка померла.

— О, воно буде важче... Я працюю в мого дядька.

—o—

Над водопадом Ніяґари.

Провідник над водопадом до туристів: „Мої пані і панове, оце перед вами найбільший водопад на світі і якщо пані хотіли би хвилинку помовчати, то могли би почути найжахливіший шум і рев води, що спадає на скелі.

ТАРЗАН НА РОЗШУКАХ. (148)

Опір Джейн викликав у Кавандаванди скажену лють. Він кілька разів перейшов у подендервованні кімнату і зупиняючись перед нею, на хвилю відчинив двері до втисненої в стіну шафи. На полицях шафи були розставлені ріжні посудини, а також людські і звірячі черепи. Рівночасно з тим з шафки рознісся дуже неприємний запах якоїсь падлини.

Взявши з полички малу посудину, з якоюсь рідиною, він заговорив до Джейн: „У тій посудині міститься тайний еліксір вічної молодости. Головним складником цього еліксіру є жіноча кров. Ось для чого нам потрібно жінок. А тепер знай, що найближча мішанина цього еліксіру буде містити в собі також твою кров". З тими словами він добув ножа.

Тимчасом Тарзан враз з Бравном пробували останнього пляну, щоб прийти на поміч увязненим жінкам. Та здавалося, що їх плян таки не вдасться. Бо отсе, як лише Бравн пустився з літаком у дорогу, літак зараз же натрапив на виставучу скалу. Бравн з розпуки потиснув з цілої сили мотор, а рівночасно підняв крила. „Або перевернемось, або підемо вгору", думав він.

На щастя для них, літак той карколомний рух якось видержав. Він нагло задер носа, але його передні колеса таки трохи вдарили об скалу, підбиваючи літака ще більше вгору. В повітрі літак іще кілька разів кинувся то сюди, то туди й успокоївся. Оба чоловіки відітхнули. Та рівночасно вони вплили свій зір у низ. Перед ними було тяжке завдання.